بیان شیخ طوسی در عده پیرامون تهذیب و استبصار؛ به ضمیمه کتاب خلاف

راجع به تهذیب هم آقا مطلبی فرمودند. دو افاده دیگر هم ذیل فرمایش شما دارند. یکی از کتاب عدة الاصول مرحوم شیخ آوردهاند. در جلسه سیصد و هشت این افادات اضافه شده است. از عده عبارتی آوردهاند که من در تهذیب و استبصار چه کار کردهام. در عده میفرمایند «زیدی علی خمسة آلاف»؛ پنج هزار حدیث. البته منظورشان فقط استبصار است. خود شیخ به پنج هزار و خرده ای تصریح کردهاند ولی الآن با محاسبات امروزی کمی بیشتر شده است. شاید مرحوم شیخ در شمارش ملاحظاتی کردهاند که تعداد کمتر شده است. در تهذیب حدود سیزده هزار و چهارصد-پانصد روایت آوردهاند. مرحوم شیخ در عده توضیحی دادهاند و خودتان نگاه کنید.

شاگرد: آدرس کتاب را بفرمایید.

استاد: فرمودهاند: «شیخ در کتاب عده در بحث حجیت خبر واحد عملکرد خودشان در تهذیب و استبصار را توضیح داده اند و آن را موافق عملکرد اصحاب امامیه بیان کردهاند». عده جلد اول، صفحه صد و سی و هفت. البته مرحوم شیخ راجع به خبر واحد در عده بحث مفصلی دارند. اقوال را میآورند. خیلی مفصل است. از بحثهای مفصل عده است. این بخشی از آن است که فرمودند «زیدی علی خمسة آلاف حدیثا». یعنی فقط در استبصار است. و الّا در تهذیب از سیزده هزار حدیث بیشتر است.

مطلب دیگری هم همان جا دارند. توضیح دادهاند: آن چه که شیخ در استبصار دارند و خواستند «و اما مع روی» را تاویل کنند، این تاویلات شیخ جهت منفی ای در قریینت دارد. تعبیرشان این است: «نتیجه عملی این نگاه این می شود که اگر روایتی در قسمت «اما ماروا...» تهذیب بود و در جای دیگری نبود، در روش موضوع محوری، این مضمون -که توسط شیخ اعظم ره چاره اندیشی شده و به تأویل رفته است- مرجوح می شود، یعنی در محوری که به تأویل رفته است، ارزش منفی قرینه «به تأویل رفتن توسط شیخ ره» بالاتر از «صادر شده بودن از معصوم» حدیث خواهد بود»؛ یعنی صادر شده؛ این را قبول میکنند. ولی این تاویل شیخ ارزش منفی دارد. البته فرمایش ایشان را نگاه کنید؛ خلاصه منظور از ارزش منفی کجا است؟ صدور روایت، جهت صدورش؟ محتوای ظاهرش قطع نظر از تاویل شیخ و آن چه که شیخ تاویل کرده است؟ منفی برای چیست؟ برای تاویل شیخ است؟ یا برای توضیحات قبلی و ظاهرش است که با ساختار ذهنی نمی خواند؟ باید توضیح اینها را بفرمایند.

نکته‌ی دیگر؛ در همین فرمایش که از عده نقل کرده‌اند، ببینند جمع برداشت ایشان از ساختار کل روایات با آن چه که خود شیخ در عده می‌گویند چیست. ایشان می‌گویند روایاتی که در استبصار و تهذیب آورده‌ام، همه ی آن‌ها بین طائفه قائل دارد. مفتی دارد. آن‌ها یک دیگر را تفسیق نمی کردند. هر کدام طبق یکی از اینها فتوا می‌دادند. اگر باز خواستید بیشتر مراجعه کنید، کنار این عبارت عده، به خلاف شیخ هم مراجعه کنید. خلاف شیخ یک منبع عظیمی است که نه فقط خلاف شیعه با عامه را می‌گویند، بلکه بسیاری از موارد مربوط به اصحابنا است. تعابیری مثل «بعض من اصحابنا»، «من اصحابنا» دارند. در این موارد خود شیخ می‌گویند بعضی از اصحاب ما فتوایی خلاف این دارند. آن مواردیکه بعض اصحاب ما مخالف هستند، اگر بخواهید استقرائی کار کنید نافع است. روی این در این چند روز کار بشود.

بازبینی #3
ایجاد شده 30 دسامبر 2025 14:51:43 توسط ... .
به روزرسانی شده 28 فوریه 2026 08:35:12 توسط ... .